*שכיר, בזמנו נשבע ונוטל* שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל הכא שוכר מהימן בשבועה/ אמר רבא אמר רב נחמן האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן, א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתיך פלגא ה"נ דמהימן? א"ל הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא, אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא [א] תחזק עליה/ אמר רב נחמן השואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל והוא דקני מיניה אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה/ אמר רבא האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה: האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא, פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי, פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה. אמר רב פפא האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן: האי גרגותא ונפלה, לא בני לה, גרגותא ונפלה, בני לה, בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה, וצריך למיקני מיניה: **מתני'** המשכיר בית לחבירו ונפל, חייב להעמיד לו בית, היה קטן לא יעשנו גדול, גדול לא יעשנו קטן, אחד לא יעשנו שנים, שנים לא יעשנו אחד, לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה בית זה, נפל, אזל ליה, אי דאמר ליה בית סתם, אחד אמאי לא יעשנו שנים, קטן אמאי לא יעשנו גדול? אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא? אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה בית כזה אני משכיר לך, ואכתי מאי למימרא? לא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא, קמ"ל:

## הדרן עלך השואל

**המקבל** שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור, לעקור יעקור, לחרוש (א) אחריו יחרוש, הכל כמנהג המדינה. כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש, כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות

---

**רש"י**

שכיר בזמנו נשבע ונוטל · אם ביום שילא ממלאכתו תבעו נשבע שלא קיבל, ונוטל, שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבועות (דף מה:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכסבור שנתן לזה כשנתן לחבירו: (ג) אבל · בעלמא אפי' ביום זמנו נאמן לומר פרעתיך כבר בשבועת היסת שהטילו חכמים על מי שאינו מודה במקצת: וכתב ליה · משכיר לשוכר שטרא שהשכירה לו לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן בא לפני ב"ד ואמר כבר דרת בה חמש שנים וזה אמר לא דרתי אלא שלש: מהימן · בעל הבית דקרקע בחזקת בעליה עומדת על כל דבר ספק הבא לפניו: תברא · שובר: דלא תחזק כו' · דלא תימא לקוחה היא בידי ולא שתוכל לתבוע עשר שנים לעולם: שואל אדם בטובו לעולם · אם ראה אדם כלי לחבירו ואמר השאילני בטובו וא"ל הן, שאול לו לעולם כל זמן שהוא ראוי למלאכה דהאי בטובו משמע לן כל זמן שהוא (טובו) אפילו מחזירו, חוזר ונוטלו כשילטרך: והוא דקני מיניה · דבעלים אבל לא קני, [ב] מצי אהדריה כלאה קניין דמשיכה ראשונה: ומהדר ליה קתיה · וכשיפחות שלא יהא ראוי, יחזיר לו שבריו דהא לאו במתנה יהביה אלא שאלה הואי [ג] ובטובו (ג) הוא והאי לאו טוב הוא: פרדיסא · כתמא: רפיק ביה · חד פרדיסא: כל דבעי · אפילו [ד] גדול כאנטוכיא: ואי א"ל פרדיסי · רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: אושלן · השאילני: גרגותא · באר מים חיים להשקות שדות: לא בני לה · אם בא לבנותו ולומר עוד שאול לי לעולם זה, מעכב עליו והאומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: בני לה · והרי היא שאולה לו עד שיסקה כל שדותיו: בי גרגותא · אמר לו בלשון הזה השאילני בי גרגותא השאילני מקום לחפור בו באר קאמר ליה: וכרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה · אם לא ימצא כאן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: וצריך למיקני מיניה · מעיקרא, ואי לא קנה מיניה דיבורא בעלמא א"ל ומצי למהדר ביה: **מתני'** חייב להעמיד לו בית · בימי שכירותו: לא יעשנו קטן · השוכר מעכב עליו אי אפשי בבית גדול ואי אפשי בבית קטן: **גמ'** ואי דאמר ליה בית זה אני משכיר לך: אזדא ליה · הלך לו, מזלו גרם, ואמאי חייב להעמיד לו בית: וליטעמיך ל"ג: מהו דתימא מאי כזה, דקאי אגודא דנהרא · שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני בהדיה שדרך בני אדם מקפידין בכך, אבל ארכו ורחבו לא אתני בהדיה: קמ"ל · דאכולה מילתא אתני:

הדרן עלך השואל

**המקבל** · *או בחכירות למחצה ולשליש ולרביע, או בשכירות בכך וכך כורים לשנה: לחרוש אחריו · אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו ויצמחו לכשתזרע: בזמורות נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתרכך נקרא הכל תבן:

---

**תוספות**

**נקיטת** חמש שנין · פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ביד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק פירוש עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא בידי ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא אצלך אע"פ שהשטר בידך ולשון שני פר"ח וזה לשונו יש אומרים שכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי חצרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנין כו' ומסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי האי פירושא בתרא עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דבנאמנות השוכר האומר שפרע השכירות איירי נמי לעיל מיניה בסמוך ומשמע דבהכי נמי איירי (ד) ועוד דהשתא ניחא טפי מה שאמר במסקנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר ישנו ביד המשכיר: **שואל** אדם בטובו · בערוך בערך שואל מפרש בטובו בטובה שמחזיק השואל להמשאיל יכול השואל להשתמש לעולם בכליו של משאיל ואין נראה: **פרדיסי** רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה. וא"ת דאמר בריש המוכר את הבית (ב"ב דף סח: ושם ד"ה ארעתא) ארעתא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כולהו כמו פרדיסי דהא אמר התם בסוף פרק (דף סט:) דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי והו לא וי"ל דהיינו דוקא גבי מכר דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אבל בשאלה אינו מקפיד דמשאיל לכל צרכו (ה) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחתונה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאיל על התחתונה שהשואל מוחזק וכ"ת לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נשאר בידו כדאמר לעיל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' בסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להגניע לשמטו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אבל במטלטלין אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקת קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

**המקבל** · בתבן ובקש · אותו שנקצץ עם השבולת קרוי תבן והנשאר בארץ קרוי קש שקורין איסטובל"א כדכתיב (בראשית כד) גם תבן גם מספוא רב עמנו ואותו שנשאר בקרקע אין נותנין לבהמות לאכול וכתיב נמי (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטים בשדות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הוליכוהו הבעלים איש לביתו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן במחובר היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (ו) בעינא דתיתבן ארעאי הוה ליה למימר דתהקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התבן ולזבל השדה ולהכי קאמר דתיתבן כלומר שיהא הקש במקום הזבל העושין מן התבן והא דקאמר נמי בעינא תיבנא התם : [וע"ע תוספות שבת נו: ד"ה כירה] : ואזיל

---

**עין משפט נר מצוה**

קב א ב מיי' פי"א מהל' שכירות הל' ו סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ב וסעיף ג

קג ג מיי' שם פ"ה הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שיז סעיף ד

קד ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:

קה ה ו ז מיי' פ"ו מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין קפח טוש"ע ח"מ סי' שמא סעיף ו:

קו ח מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ז:

קז ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ח:

קח י כ ל מ מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף יז:

א נ מיי' שם פ"ח הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' כב סעיף ד:

ב ס מיי' שם הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ג:

**הגהות הב"ח**

(א) במשנה לחרוש אחריו יחרוש: (ב) רש"י ד"ה שכיר וד"ה אבל הד"א: (ג) ד"ה ומהדר וכו' ובטובו הוא והאי: (ד) תוס' ד"ה נקיטת וכו' דבהכי נמי איירי ככא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכו' ועוד י"ל: כ"ב ובריש המוכר [את] הבית דמו התוס' ד"ה זה: (ו) תוס' ד"ה המקבל וכו' ובגמרא דקאמר האי בעינא:

**הגהות הגר"א**

[א] גמ' תחזק. נ"ב גירסת ר"ח תחזיק עלך. בעל העיטור ועי' בתוס' (ולשון שני פר"ח כו'): [ב] רש"י ד"ה והוא דקני · מכי כו' נ"ב ורי"ף והרמב"ם מפרשים אפי' לא אהדריה ועי' רא"ש וכו' א': [ג] שם ד"ה ומהדר · ובטובו כו' נ"ב ר"ל שאינו יכול לתקנו: [ד] שם ד"ה כל דבעי אפי' כו' נ"ב ורמב"ם פי' אפי' אינו שלו:

**מסורת הש"ס**

[לקמן קיח.] שבועות מה: